

„URODZIŁ SIĘ NA SWOJE WŁASNE I CAŁEGO ŚWIATA NIESZCZĘŚCIE” – BIOGRAFIA ADOLFA HITLERA, KTÓRA WPŁYNEŁA NA LOSY LUDZKOŚCI¹

Katarzyna Sygulska, e-mail: katarzynasygulska@wp.pl
Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie
ul. Podchorążych 2, 30-084 Kraków

STRESZCZENIE

W artykule zaprezentowana została biografia Adolfa Hitlera wraz z interpretacją. Autorka opisała jego życie od narodzin do momentu wstąpienia do partii nazistowskiej: czasy w domu rodzinnym oraz po jego opuszczeniu, edukację i relacje z innymi ludźmi. Opracowanie uwzględnia zdarzenia krytyczne z życia Hitlera – śmierć ojca i matki, niedostanie się na wymarzone studia, wybuch pierwszej wojny światowej i stanie się żołnierzem, uczestnictwo w zebraniu nazistów oraz wstąpienie do DAP. Autorka uwzględniła także wpływ Hitlera na historię Niemiec i świata. Wskazała na zasadność zajmowania się tematem nazizmu. Z historii wypływają bowiem wnioski, które mogą pomóc w tworzeniu lepszej rzeczywistości.

Słowa kluczowe: Adolf Hitler, nazizm, biografia, doświadczenia życiowe

„He was born on his own and the world unhappiness” - a biography of Adolf Hitler, which affected the fate of humanity

ABSTRACT

The article presents the biography of Adolf Hitler with an interpretation. The author describes his life from birth to joining the nazi party: life in the family home, after leaving home education and relationships with other people. The Development describes the critical events in Hitler's life - the death of his father and mother, inaccessibility to study the outbreak of the First World War and becoming a soldier, and participation in a nazi meeting and joining the DAP. The author also presents impact of Hitler on German history and the world's story. She says that dealing with the topic of nazism is important. The conclusions derived from history can help create a better reality.

Key words: Adolf Hitler, nazism, biography, life experiences

WSTĘP

Na temat Hitlera napisano wiele książek. Informacje na jego temat uzyskiwano na podstawie różnych źródeł materialnych i ustnych - dokumentów, wspomnień osób, które go znały, napisanej przez niego książki. Kazimierz Kąkol pisze, że „postać Hitlera i »dzieło« Hitlera stanowią - co zrozumiałe - przedmiot dociekań i analiz. Jeśli historia ma być nauczycielką życia, nauki z niej płynące mają mieć szansę kształtowania przyszłości – to gorzkie i deprymujące dzieje hitleryzmu winny być szczególnie intensywnie w tym celu użytkowane”². Słowa te stanowią motywację podejmowania przez mnie tematu hitleryzmu.

1 Artykuł stanowi część niepublikowanej pracy dyplomowej *Adolf Hitler – życie osobiste i polityczne*, napisanej pod kierunkiem dr. K. Ślusaraka na Uniwersytecie Jagiellońskim.

2 L. Czornaja, D. Mielnikow, *Adolf Hitler. Studium zbrodni*, Warszawa 1988, s.5.

Zdecydowałam się zająć tą kwestią, ponieważ interesowało mnie, jakie doświadczenia życiowe mogły przyczynić się do ukształtowania ideologii nazistowskiej Hitlera. Chciałam dowiedzieć się, jakimi drogami wiodło go życie, doprowadzając do działalności politycznej, a w konsekwencji – zdobycia władzy. Kwestią interesującą dla mnie było jego życie prywatne, dom rodzinny, edukacja, a także relacje z ludźmi. Podejmując temat nazizmu, inspirowało mnie również pytanie, dlaczego ówczesny, cywilizowany naród dał władzę Hitlerowi oraz poparł go w tak niehumanitarnej ideologii.

Kilkadziesiąt lat temu stał się on władcą niemal absolutnym, a złożyło się na to wiele czynników. Zaliczyć do nich można między innymi sytuację gospodarczą kraju, osobowość i umiejętności Hitlera, a także zbieg danych okoliczności. Znaczenie ma również biografia Hitlera, jego życiowe doświadczenia, które wiodły go do momentu sięgnięcia po władzę, co właśnie przedstawiam w tekście.

Życie ludzkie składa się z kilku etapów - dzieciństwa, młodości, dorosłości i starości. Fazy te wiążą się z realizacją przyporządkowanych im zadań rozwojowych. W sytuacji, kiedy dany cel nie może być zrealizowany, skutkuje to negatywnymi konsekwencjami, takimi jak brak satysfakcji czy frustracja. Życiowe doświadczenia mają skutki dla całego pozostałego życia jednostki. Analizowana przez mnie biografia jest tego przykładem. W przedstawionym opisie zachowałam chronologiczny układ wydarzeń.

WPLYW ADOLFA HITLERA NA BIEG HISTORII LUDZKOŚCI

Hitler przekształcił małą partię w liczącą miliony osób Narodowosocjalistyczną Niemiecką Partię Robotniczą. Jego ideologia jest określana nazwą *hitleryzm* – „nazizm, narodowy socjalizm, ideologia przyjęta przez NSDAP, głosząca m. in. podległość jednostki państwu, państwa - Partii, a partii fűhrerowi - Adolfowi Hitlerowi. Wyższość »rasy aryjskiej« (w praktyce Niemców) jako »rasy panów«, uprawnionej do władania nad innymi narodami, zwłaszcza słowiańskimi), rasizm, antysemityzm, antykomunizm, odrzucając demokrację i liberalizm”³. Według Hitlera ustroj demokratyczny gwarantuje byt miernotom, natomiast narodowy socjalizm mówi, że najważniejszy jest naród (bo jest wieczny), a nie pojedynczy człowiek⁴.

Do zdobycia przez niego władzy przyczyniły się różne czynniki społeczne, gospodarcze, ekonomiczne, polityczne oraz osobowościowe. Sprzyjała mu ówczesna sytuacja panująca w kraju, na którą składały się: poczucie krzywdy Niemców z powodu przegranej wojny i postanowień traktatu wersalskiego, bieda, ogromne bezrobocie, obwinianie za niepowodzenia Żydów i inteligencję, nastroje nacjonalistyczne, kult narodu i posłuszeństwa. Do objęcia władzy przez Hitlera przyczynili się określeni ludzie, politycy, klasa rządząca, a także zbieg określonych wydarzeń. Pomógł mu w tym także jego upór, talent oratorski, umiejętność przekonywania i niespotykany wpływ na ludzi. Nie bez znaczenia w tej kwestii są jego doświadczenia życiowe, o czym piszę w tym artykule.

W stworzonej przez niego Trzeciej Rzeszy działała szeroko zakrojona propaganda i terror. Poprzez przemówienia, wiece, parady, radio, prasę, ulotki naziści oddziaływali na tłumy. Przez odpowiednie organizacje kontrolowano życie mieszkańców, terroryzowano, zastraszano i zabijano przeciwników Hitlera. Stworzył on niewiarygodnie silne wojsko i policję. Doprowadził do wybuchu drugiej wojny światowej, podbił wiele narodów, zdobył ogromne terytoria. Utworzył obozy koncentracyjne, w których izolował, torturował i mordował Żydów oraz osoby innego pochodzenia. Adolf Hitler doprowadził do nieszczęścia, kalectwa i śmierci milionów ludzi.

3 W. Kopaliński, *Słownik wydarzeń, pojęć i legend XX wieku*, Warszawa 2000, s. 158.

4 J. W. Borejsza, *Szkoły nienawiści. Historia faszystów europejskich 1919-1945*, Wrocław, Warszawa, Kraków 2000, s. 29.

BIOGRAFIA ADOLFA HITLERA OD NARODZIN DO MOMENTU WSTĄPIENIA DO DAP

„Urodził się na swoje własne i całego świata nieszczęście”⁵. Słowa te bardzo trafnie określają moment przyjścia na świat Adolfa Hitlera. Jeśli chodzi o jego życie prywatne, to dane na ten temat są dość ograniczone. Starał się on strzec informacji o swoich prywatnych sprawach. Po dojściu do władzy precyzyjnie zabrał się do zacierania faktów ze swojej przeszłości, szczególnie tych, które mogły postawić go w złym świetle.

Adolf Hitler urodził się 20 kwietnia 1889 r. w Braunau nad rzeką Inn w Austrii. Jego przodkowie trudnili się rolnictwem lub rzemiosłem na wsi. Jednak jego ojciec, Alois, nie poszedł w ślady swojej rodziny i wspiał się na wyższy stopień w społecznej hierarchii - został urzędnikiem celnym⁶. Matka Adolfa, Klara, zajmowała się gospodarstwem domowym. Rodzice Hitlera musieli uzyskać pozwolenie kościelne na zawarcie małżeństwa, ponieważ byli ze sobą spokrewnieni⁷. Matka Adolfa (z domu Pölzl) to córka stryjecznej siostry Aloisa. Małżonkowie mieli pięcioro dzieci, jednak troje z nich wcześniej umarło i został tylko Adolf oraz Paula, która żyła w latach 1896-1960⁸.

Ojciec Adolfa był starszy od Klary o dwadzieścia dwa lata, a była ona trzecią z kolei poślubioną przez niego kobietą. Był człowiekiem władczy i nieczułym w stosunku do żony i dzieci, najchętniej oddawał się swojej pasji, którą było pszczelarstwo. Klara, pomimo, iż nie była szczęśliwą mężatką, bardzo starała się być dobrą matką i gospodynią. Troskliwa kobieta poświęcała wiele uwagi swoim dzieciom⁹. Jeśli chodzi o status materialny rodziny Adolfa, to nie cierpiała ona biedy. Miesięczne dochody Aloisa (216 koron) były ponad dwa razy wyższe niż robotnika wykwalifikowanego, a rodzina otrzymała także spadek w wysokości około 10 tysięcy koron. Kiedy zmarł Alois, jego żona dostawała rentę - 140 koron co miesiąc, a do 1911 r. Adolf miał rentę sierocą, ponadto finansowo wspierali go również krewni¹⁰.

W szkole Adolf uczył się dość dobrze, ale wykazywał nieposłuszeństwo i upór w kwestii wykonywania obowiązków. Został przepisany do realnej szkoły w Linzu, gdzie jedynie z rysunku otrzymywał pozytywne noty. On sam tłumaczył potem ten fakt tym, iż był to bunt przeciwko ojcu¹¹. Alois Hitler chciał, by jego syn, tak jak on, został urzędnikiem celnym, jednak Adolf miał inne plany dotyczące przyszłej pracy zawodowej. Jego celem było malarstwo, miał aspiracje artystyczne, widział w sobie wielki talent. W latach 1907 i 1908 bezskutecznie jednak zdawał na swą wymarzoną uczelnię mieszczącą się w Wiedniu - Akademię Sztuk Pięknych¹². Niepowodzenia te niejako przekreślały możliwość awansu społecznego i ekonomicznego, co powodowało poczucie krzywdy, a nawet chęć zemsty.

Jego ojciec zmarł w 1903 r., ale wydarzenie to nie zmieniło zachowania chłopca. Po wydaleniu go ze szkoły w Linzu, został przeniesiony do Steyr, gdzie uczył się i mieszkał w internacie. To jednak nie przyniosło żadnych pozytywnych efektów - nauczyciele stwierdzili, że nie przykłada się do szkolnych obowiązków i jest uparty. W 1905 r. rzucił szkołę, a do akceptacji tej decyzji przez matkę przyczyniła się jego choroba płuc. Postanowił wówczas, że będzie zdawał na Akademię Sztuk Pięknych, jednak odkładał zdawanie egzaminów przez dwa lata. W tym czasie nie podjął pracy zarobkowej, ale malował, chodził do teatru i opery w Linzu ze swoim kolegą - Augustem Kubizkiem¹³. Oddawał się rozrywkom, korzystając z pieniędzy swojej matki.

Był on zafascynowany twórczością Richarda Wagnera, jego teatralnymi operami oraz samą osobowością artysty. Był on dla niego geniuszem, natchnieniem, wręcz utożsamiał się z nim¹⁴.

5 T. Mann, za: K. Grünberg, *Adolf Hitler. Biografia*, Warszawa 1994, s. 13.

6 A. Bullock, *Hitler i Stalin. Żywoty równoległe*, Warszawa 1994, s. 19.

7 G. Knopp, *Hitler- dziedzictwo zła*, Warszawa 1999, s. 118.

8 K. Grünberg, dz. cyt., s. 14.

9 A. Bullock, dz. cyt., s. 19-20.

10 K. Grünberg, dz. cyt., s. 18-19.

11 A. Bullock, dz. cyt., s. 20.

12 E. Grodziński, *Filozofia Adolfa Hitlera w Mein Kampf*, Warszawa, Olsztyn 1992, s. 10-11.

13 A. Bullock, dz. cyt., s. 20-21.

14 Tamże, s. 21.

Jego przyjaciel z młodości, Kubizek, twierdził, że Hitler miał potrzebę ciągłego mówienia, a przy tym docenienia i przytakiwania¹⁵. Karol Grünberg pisze, że „mimo występujących skłonności do egzaltacji i prób przewodzenia innym uczniom nie odbiegał w rażący sposób od »normy« rówieśników. Dopiero później ujawniły się takie cechy jak wyobcowanie i arogancja”¹⁶.

W 1907 r. Adolf wyjechał do Wiednia, by zdawać na studia malarskie. Przekonany o przyszłym sukcesie nie mógł uwierzyć, że jego rysunek nie został przyjęty. Zawiedziony, postanowił porozmawiać z rektorem uczelni, który uświadomił mu, że ma predyspozycje architektoniczne, a nie malarskie. Adolf zgodził się co do tego spostrzeżenia, jednak nie podjął żadnego aktywnego działania w celu zostania architektem. By dostać się na odpowiednie szkolenie zawodowe, musiałby skończyć najpierw szkołę średnią, którą przecież porzucił¹⁷. Gdyby jednak się postarał, mógłby osiągnąć ten cel.

Podkreślenia wymaga fakt, że po dojściu do władzy wyrażał on nienawiść do inteligencji, przedmiotem jego ataków byli ludzie wykształceni. Znaczące jest, iż Trzecią Rzeszą rządzący ludźmi mający dużo niższe wykształcenie niż rządzący w innych krajach. Hitler lekceważąco odnosił się do procesów poznania i różnych dziedzin wiedzy, głównie społecznych, cenił tylko niektóre działy techniki¹⁸. W *Mein Kampf* napisał, że „im większymi intelektualistami byli nasi mężowie stanu, tym słabsza okazywała się większość z nich w realnych osiągnięciach”¹⁹. Innymi słowy – jego zdaniem posiadane wykształcenie nie przekłada się na osiągnięcia. Pisał także o swojej nienawiści do szkolnych nauczycieli.

Odnosnie niepowodzeń w dążeniu do celu Karol Grünberg stwierdza, że „w umyśle młodego Hitlera wrogość do Żydów stanowiła raczej skondensowaną formę ksenofobii. Odnalazł konkretny obiekt, na którym łatwo mógł wyładować nienawiść wobec otaczającej go rzeczywistości. Niespełnione nadzieje pogłębiały stan znerwicowania, przyczyniając się do powstawania psychicznej depresji. Ustawiczne wahania nastrojów były typowe dla wielu młodych ludzi, permanentnie zagrożonych niepewnością egzystencji”²⁰. Lęk o przyszłość mógł powodować chęć odwetu na innych. Sytuacja społeczna niosła za sobą poczucie braku wpływu na własne życie, a tym samym nastroje depresyjne.

Adolf po swej porażce postanowił zostać w Wiedniu, ale nie powiedział matce o tym, że nie dostał się na studia. Kiedy jednak dowiedział się, że jest chora, postanowił wrócić do rodzinnego domu i opiekować się nią²¹. Matka Hitlera zmarła w roku 1907 w wyniku choroby nowotworowej. Doktor Bloch, jej lekarz żydowskiego pochodzenia, wspominał, iż Adolf czuwał przy łóżku chorej całymi nocami, a po jej odejściu niezmiernie cierpiał i rozpaczał²². W *Mein Kampf* pisze: „jej śmierć była dla mnie wielkim ciosem. Swojego ojca czciłem, a matkę kochałem”²³. Niewątpliwie był on bardzo związany ze swoją matką, a jej śmierć była dla niego wielką tragedią. Po porażce ze studiami był to dla niego kolejny cios od życia. Niektóre źródła podają, że wspomniany lekarz stosował wobec kobiety dość ryzykowną terapię, która w efekcie okazała się nieskuteczna, a przyniosła chorej wiele cierpień. W związku z tym młody Adolf mógł czuć ogromną złość na lekarza – Żyda, który w jego świadomości przysporzył mu cierpień.

Po śmierci matki wyjechał znowu do Wiednia. W części biograficznej swojej książki opowiada, że z wyjazdem tym łączyła się nadzieja na odmianę losu, chęć bycia w życiu „kims”. „Ubóstwo i twarda rzeczywistość zmuszały mnie do podjęcia szybkiej decyzji. Skromne środki finansowe mojej rodziny prawie zupełnie się wyczerpały wskutek ciężkiej choroby matki. Przyznana mi sieroca renta nie wy-

15 G. Knopp, dz. cyt., s. 130.

16 K. Grünberg, dz. cyt., s. 15-16.

17 A. Bullock, dz. cyt., s. 21.

18 L. Czornaja, D. Mielnikow, dz. cyt., s. 20.

19 A. Hitler, *Moja Walka*, Kraków 1992, s. 157.

20 K. Grünberg, dz. cyt., s. 18.

21 A. Bullock, dz. cyt., s. 22.

22 G. Knopp, dz. cyt., s. 134.

23 A. Hitler, dz. cyt., s. 33.

starczała nawet na przeżycie, tak więc byłem zmuszony zarabiać jakoś na swoje utrzymanie”²⁴. W ten oto sposób Hitler opisuje swoją wyprowadzkę.

Wyprowadził się do Wiednia, by żyć w swojej wymyślonej rzeczywistości i prowadzić życie artysty. Zamieszkał w wynajętym pokoju razem z przyjacielem, Augustem. Kubizek podjął studia na Akademii Muzycznej, gdzie dostał się bez problemu. Kiedy August zapytał kolegę o jego naukę, ten dał wyraz wściekłości na władze uczelni. Powiedział także, iż zostanie architektem, ale samoukiem, bez dyplomu. Czas spędzał na spacerach po mieście, obserwowaniu i rysowaniu budynków²⁵. Na tym miały polegać jego „studia” w wybranym przez siebie kierunku.

W 1908 r. Hitler znowu postanowił zdawać na upragnione studia, jednak nikomu o tym fakcie nie powiedział. Sytuacja powtórzyła się i ponownie nie dostał się na Akademię Sztuk Pięknych. Wyprowadził się wtedy z mieszkania dzielonego z kolegą, nie informując go o tym. Przestał kontaktować się z nim i członkami swojej rodziny²⁶. Zapewne Hitler wstydził się swojej porażki i nie chciał widzieć się z osobami, które go znały, by nie przyznawać się do niej. Być może dlatego zerwał kontakty ze wszystkimi bliskimi, którzy mu pozostali po śmierci rodziców.

Potem Adolf wynajmował tańsze pokoje. Spędzał samotnie czas, czytał książki u siebie w pokoju albo w bibliotekach. Kiedy miał jeszcze dochody, nie podejmował starań w szukaniu pracy zarobkowej. W 1919 r. skończyły mu się pieniądze z rodzinnego spadku i został zmuszony wyprowadzić się z zajmowanego pokoju, ponieważ nie miał na czynsz²⁷. Po opuszczeniu domu rodzinnego Hitler utrzymywał się z renty sieroczej. Jak podaje E. Grodziński, potem zmuszony był poszukać pracy. Zaczynał jako pracownik budowlany, jednak zrezygnował z tego zajęcia po kilku tygodniach. Następnie, samodzielnie albo za pośrednictwem innych, sprzedawał własnoręcznie malowane kartki pocztowe. Nie przynosiło mu to jednak wystarczających dochodów, dlatego był zmuszony wyprowadzić się z wynajmowanego pokoju²⁸.

Znalazł się wtedy w bardzo trudnej sytuacji, stał się osobą bezdomną, sypiał na ławce w parku i w sieniach różnych domów. Był wycieńczony psychicznie i fizycznie, brakowało mu odzieży, nie miał co jeść, chodził czasem do jadalni zakonnej na ciepłą zupę. W końcu znalazł miejsce w schronisku dla bezdomnych, należącym do dobroczynnego towarzystwa²⁹. Był to dla niego bardzo trudny okres w życiu. Nie mając pieniędzy na jedzenie i mieszkanie, stał się bezdomnym nędzarzem, uzależnionym od woli innych. Wcześniej należał do klasy średniej, a w tym czasie sięgnął dna.

Do poprawy jego sytuacji przyczynił się niewątpliwie Reinhold Hanisch, również bezdomny. Człowiek ten zaproponował mu współpracę, która polegała na tym, że sprzedawał malowidła Hitlera, a zarobkami dzielili się po połowie. Po konflikcie ze swoim współnikiem, sam zaczął handlować malowanymi przez siebie widokami wiedeńskimi. Po opuszczeniu noclegowni Asyl für Obdachlose, Hitler przeniósł się do Domu dla Mężczyzn, również schroniska, ale mającego lepsze warunki mieszkaniowe. Spędził w tym miejscu lata 1910- 1913, pomogły mu wtedy pieniądze ze spadku po ciotce oraz zarobki czerpane z malowideł³⁰. W tym okresie trudnił się pracami dorywczymi - odśnieżał, czyścił dywany i nosił torby podróżne na dworcu. Malował także plakaty, reklamujące na przykład mydło, świece i puder przeciwpotowy³¹.

W schronisku należał do grupki ludzi (sami siebie nazywali „intelektualistami”), będących stałymi mieszkańcami. Odnosili się oni z dystansem do przejściowych mieszkańców, wyrażając w ten sposób swoją przewagę i wyższość nad nimi. Członkowie tej grupy dawali mu pewne wsparcie duchowe

24 Tamże, s. 33.

25 A. Bullock, dz. cyt., s. 22.

26 Tamże, s. 23.

27 Tamże, s. 30- 31.

28 E. Grodziński, dz. cyt., s. 11.

29 A. Bullock, dz. cyt., s. 30.

30 Tamże.

31 L. Czornaje, D. Mielnikow, dz. cyt., s. 24.

oraz stanowili jego widownię, kiedy wyrażał się na tematy polityczne czy społeczne. Kontakty te były powierzchowne, ponieważ Hitler odnosił się do ludzi z rezerwą, nie angażując się w bliskie relacje³². Człowiek ten chciał zostać artystą, malarzem, a jego obecna sytuacja przekreśliła marzenia o zostaniu kimś wielkim.

Jak wynika z danych, w tym wiedeńskim okresie życia czytał on dość dużo książek, szczególnie astrologicznych, okultystycznych oraz przygodowych Karola Maya. Sporo studiował czasopism prawicowych, rasistowskich i antysemickich, piszących o wyższości aryjskiej rasy. Ówczesny nędzarz „chwycił się »nauki« głoszącej wyższość jego krwi, jego rasy, dającej mu, choćby tylko teoretyczne, prawo panowania i władzy... Kiedyś władcy Austro – Węgier rzucili tę kość głodnemu Hitlerowi. Później sam Hitler podobną kość rzucił swym poddanym, których obrócił w mięso armatnie, w niewolników gospodarki wojennej. Posyłając niemieckiego mieszczaucha na front, pocieszał go, że stoi on wyżej niż Polak Chopin czy Żyd Einstein, że w jego żyłach płynie krew »pierwszej kategorii«, a Francuzi, Czesi, Rosjanie zazdroszczą mu tego...”³³. Teoria o rasie panów znalazła odzwierciedlenie w jego ideologii i poglądach. Czytane książki i gazety w istotny sposób mogły wpłynąć na jego światopogląd. Podziwiał także nacjonalistycznych polityków (o czym pisał także w swojej książce). Mógł czerpać wzór z ich sposobów działania.

W 1913 r. wyprowadził się z Wiednia i zamieszkał w Monachium. Prawdopodobnie opuścił Austrię, ponieważ unikał służby wojskowej, a w tym właśnie czasie policja rozpoczęła jego poszukiwania. W tym samym roku zarejestrował się na policji monachijskiej jako bezpaństwowiec. Rok później austriackie władze uzyskały informację o jego adresie i został wezwany na komisję wojskową w Salzburgu. Jednak komisja lekarska uznała, że jest niezdolny „tak do służby liniowej, jak i na zapleczu”³⁴. W tej sytuacji mógł wrócić do Monachium i cieszyć się, że nie musi służyć w armii znienawidzonego przez siebie kraju.

Wynajął pokój u krawca razem z kolegą z przytułku dla mężczyzn, potem mieszkał sam. W Monachium czas upływał Hitlerowi podobnie jak w Wiedniu. Nadal malował miejskie widoki, budowle. Zarabiał na życie, sprzedając je na przykład w restauracjach. Spędzał czas samotnie, nie rzucał się w oczy. Żona krawca wspominała, że nikt do niego nie przychodził, a czasami przez tydzień nie opuszczał mieszkania³⁵. Brak rodziny i przyjaciół ma zły wpływ na psychikę młodego człowieka. Osamotnienie może w konsekwencji doprowadzić do zaniżonej samooceny, stanów depresyjnych oraz problemów w kontaktach interpersonalnych.

Kiedy Niemcy wypowiedziały wojnę Rosji, Hitler zgłosił się na ochotnika do wojska niemieckiego, gdzie został przyjęty. Przydzielono go do rezerwowego pułku piechoty, który miał służyć na zachodnim froncie. Udział w pierwszej wojnie światowej wywarł na jego życie duży wpływ. Przynależność do armii niemieckiej napawała go dumą i wzmagała poczucie patriotyzmu³⁶. Mimo obywatelstwa austriackiego, cieszył się, że może służyć państwu niemieckiemu.

Szeregowiec, awansowany z czasem na stopień kaprała, pełnił na wojnie obowiązki łącznika – przekazywał informacje ze sztabu pułku do określonych pozycji w okopach. Za swoje zasługi został dwa razy nagrodzony – otrzymał Krzyż Żelazny II klasy w 1914 r. oraz Krzyż Żelazny I klasy w 1918 r. Odznaczenia te napawały dumą żołnierza oraz przyczyniły się do jego przyszłej kariery politycznej w państwie niemieckim. W 1916 r. odniósł ranę w nogę, przez co trafił na leczenie do lazaretu Beelitz na pięć miesięcy³⁷.

W wojsku Hitler nie wzbudzał sympatii towarzyszy broni, miał opinię dziwaka – czasem wrzeszczał, czasem milczał ponuro. Jednak jemu odpowiadało to towarzystwo, mimo że nie nawiązywał

32 A. Bullock, dz. cyt., s. 31.

33 L. Czomaja, D. Mielnikow, dz. cyt. s. 28.

34 Tamże, s.33.

35 G. Knopp, dz. cyt., s. 146.

36 K. Grünberg, dz. cyt., s. 23.

37 Tamże, s. 26.

bliskich relacji³⁸. Żołnierze za dziwactwa uznawali także to, że nie pił alkoholu i nie palił papierosów. Jego koledzy z wojska wspominali, że nie utrzymywał kontaktów z rodziną, a pułk był jego ojczyzną³⁹. Po wojnie wspominał, że w wojsku było mu dobrze i nie miał tam zmartwień, na przykład o środki finansowe na życie.

Drugi raz został ranny w 1918 r. Trujący gaz bojowy uszkodził mu czasowo wzrok – wspomina, że odczuwał piekący ból oczu oraz miał problem z widzeniem. Z powodu odniesionej rany wysłano go do szpitala w Pasewalku. Będąc na leczeniu, z niepokojem słuchał wiadomości o przebiegu walk na froncie. Dni te wspominał jako najgorsze w swoim życiu. Dowiedział się wtedy, że Niemcy ponieśli klęskę, przez co pałał nienawiścią do tych, którzy do niej doprowadzili. Wspominał, że właśnie wtedy podjął decyzję, aby zostać politykiem⁴⁰.

Po zakończeniu pierwszej wojny światowej Hitler miał przed sobą perspektywę zostania bezdomnym bez pracy. Jednak ten czarny scenariusz nie spełnił się. Moment demobilizacji stał się początkiem jego działalności politycznej⁴¹. Sytuacja polityczna, społeczna, gospodarcza i ekonomiczna, spotkanie określonych ludzi na swojej drodze, zbiegi okoliczności oraz cechy indywidualne napędzały jego „kariere”, która doprowadziła do nieszczęścia milionów ludzi.

W 1919 r. został zawarty traktat wersalski, ustalający porządek europejski po wojnie światowej. Przegrane państwo niemieckie musiało, zgodnie z jego postanowieniami, ponieść ogromne straty terytorialne. Miało oddać część terenów Francji, Polsce oraz Belgii. Kraj utracił także kolonie, znajdujące się w Azji, Afryce oraz Oceanii. Traktat wersalski zakazał również złączenia Niemiec i Austrii. Znacznie ograniczono liczebność armii niemieckiej, zakazano posiadania samolotów wojskowych i łodzi podwodnych. Uznano, że za wybuch wojny winę ponoszą Niemcy, dlatego obarczono je obowiązkiem spłaty ogromnych odszkodowań. Postanowienia traktatu zostały jednak wyegzekwowane tylko częściowo⁴². Te krzywdzące dla Niemców nakazy rodziły w nich poczucie żalu i niesprawiedliwości. Sytuacja powszechnego niezadowolenia stwarzała odpowiedni grunt dla działalności nacjonalistów, co wykorzystał także przyszły wódz Rzeszy. Podkreślał on, że przegranie wojny jest przyczyną niepowodzeń Niemców.

Po skończonych walkach Hitler przeniósł się do Monachium. Duże znaczenie w jego życiu miał fakt, iż nie został zdemobilizowany zaraz po ustaniu walk i nadal nosił strój mundurowy. W 1919 r. doszło do drugiej rewolucji w Bawarii, po której rewolucjoniści byli sądzeni. W tych krwawych rozprawach uczestniczył Hitler, donosząc na uczestników i występując jako świadek ich oskarżenia. Tymi działaniami przysłużył się prawniczym oficerom Reichswehry i w nagrodę został mianowany oficerem oświatowym. Jego zadaniem miało być krzewienie wśród żołnierzy nienawiści do Republiki Weimarskiej (nazwa Niemiec 1919-1933, potem Trzecia Rzesza) oraz jej przywódców będących liberałami lub socjaldemokratami⁴³.

Niebawem Hitler dostał od swoich zwierzchników nakaz, by dokonać inwigilacji grupki ludzi, tworzących Niemiecką Partię Robotniczą. Kiedy udał się na ich spotkanie do pewnej piwiarni, dokonał odkrycia – członkowie tej partii wyrażali poglądy bardzo podobne do jego własnych. Tak samo jak on, przekonani byli o wyższości i niewinności Niemiec oraz o winie Żydów. Postanowił on wziąć czynny udział w zebraniu i wygłosił przemówienie na temat przeciwników Niemiec oraz konieczności odwetu na nich. Mowy Hitlera wzbudzały entuzjastyczne reakcje u zebranych. Fakt ten utwierdził go w przekonaniu, że cechuje go oratorski talent oraz predyspozycje do zostania przywódcą.

38 L. Czornaja, D. Mielnikow, dz. cyt., s. 34.

39 G. Knopp, dz. cyt., s. 152.

40 A. Hitler, dz. cyt., s. 92-94.

41 E. Grodziński, dz. cyt., s. 17.

42 B. Bankowicz, M. Bankowicz, A. Dudek, *Słownik historii XX wieku*, Kraków 1992, s. 337-338.

43 E. Grodziński, dz. cyt., s. 17.

Hitlerowi zaproponowano wstąpienie do Niemieckiej Partii Robotniczej, na co zgodził się, wahając się jednak przez dwa dni. Na początku miał odpowiadać za działania propagandowe i rekrutacyjne. Swoją pracę zaczął od informowania ludzi o spotkaniu partyjnym, które miało odbyć się 16 października 1919 r. Na zebranie przyszło około sto osób, a Hitler wygłosił elektryzującą przemowę. Na kolejne spotkania przychodziło więcej osób, 24 lutego 1920 r. był już niemal dwutysięczny tłum. Hitler miał coraz większą widownię i dostał aprobatę na zmianę nazwy partii na Narodowosocjalistyczna Niemiecka Partia Robotnicza⁴⁴.

ZAKOŃCZENIE

Adolf Hitler jest jedną z najbardziej znanych postaci historycznych. Stał się w Niemczech władcą totalitarnym - rządził państwem, dowodził armią, stanowił prawo i był sędzią najwyższym. Był on fanatycznym wyznawcą swojej ideologii i z wyrachowaniem dążył do zrealizowania swoich planów. Jego celem było „wyzwolenie” narodu niemieckiego, zdobycie dla niego przestrzeni życiowej. Doprowadził do tragedii ogromnej liczby ludzi, mordował Żydów, Romów i Słowian. Był przyczyną śmierci i niezmiernego cierpienia milionów osób. Podbił inne narody, wywołał drugą wojnę światową, stworzył wiele obozów koncentracyjnych i więzień.

Celem mojego artykułu było opisanie życia osobistego i zawodowego Hitlera do momentu wstąpienia do partii nazistowskiej. Biografia ta wpłynęła w sposób kolosalny na bieg życia ludzkości, co ukazują ponure karty historii.

Przedstawiona biografia obrazuje zdarzenia krytyczne, które miały wpływ na dalszy bieg życia Hitlera. Należą do nich: śmierć ojca i matki, niedostanie się na wymarzone studia, zaciągnięcie do służby wojskowej oraz pojawienie się na zebraniu partii nazistowskiej.

„Mocny człowiek zyskuje na sile, kiedy jest samotny”⁴⁵ – tak Hitler napisał w swojej książce i w zasadzie słowa te przekładają się na jego życie. Otóż w egzystencji tego człowieka brakowało wartości, które uważane są za najważniejsze, bo nadają sens istnieniu ludzkiemu – miłości, przyjaźni, wykształcenia. Unieszczęśliwiał kobiety, mówił, że nie chce się ożenić ani mieć dzieci.

Niniejszy artykuł zakończę cytatem, trafnie określającym kwestię zajmowania się tematem Hitlera: „Jeśli ktoś odwraca się tylko z dreszczem grozy, ułatwia sobie zadanie (...) Być może był on najpotworniejszym zjawiskiem w całej historii, ale był zjawiskiem niezwykle ważnym i nie możemy sobie pozwolić na to, by się nim nie zajmować”⁴⁶.

BIBLIOGRAFIA

- [1] Bankowicz, B., Bankowicz, M., Dudek, A., *Słownik historii XX wieku*, Kraków 1992
- [2] Borejsza, J. W., *Szkoły nienawiści. Historia faszystów europejskich 1919 - 1945*, Wrocław, Warszawa, Kraków 2000
- [3] Bullock, A., *Hitler i Stalin. Żywoty równoległe*, Warszawa 1994
- [4] Czornaja, L., Mielnikow, D., *Adolf Hitler. Studium zbrodni*, Warszawa 1988
- [5] Grodziński, E., *Filozofia Adolfa Hitlera w Mein Kampf*, Warszawa, Olsztyn 1992
- [6] Grünberg, K., *Adolf Hitler. Biografia*, Warszawa 1994
- [7] Hitler, A., *Moja Walka*, Kraków 1992
- [8] Knopp, G., *Hitler - dziedzictwo zła*, tłum. R. Turczyn, Warszawa 1999
- [9] Kopaliński, W., *Słownik wydarzeń, pojęć i legend XX wieku*, Warszawa 2000

44 A. Bullock, dz. cyt., s. 82.

45 A. Hitler, dz. cyt., s. 200.

46 H. Trevor-Roper, za: G. Knopp, dz. cyt., s. 7.